

RADA GMINY
WĘGIERSKA GÓRKA
UL. ZIELONA 43
34-350 WĘGIERSKA GÓRKA

**Uchwała Nr XIV/131/2016
Rady Gminy Węgierska Górka
z dnia 31 maja 2016r.**

w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016- 2021.

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U z 2016 r. poz. 446) art. 110 ust.10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2015 r. poz.163 z późn. zm.) oraz art. 6 ust.1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz.1390)

**Rada Gminy Węgierska Górka
uchwala co następuje:**

§ 1

Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016- 2021 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Wójtowi Gminy Węgierska Górka oraz Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Wojciech Kobel

RADA GMINY
WĘGIERSKA GÓRKA
UL. ZIELONA 43
34-350 WĘGIERSKA GÓRKA

*Załącznik
Do Uchwały Nr XIV/131/2016
Rady Gminy Węgierska Górka
z dnia 31 maja 2016 r.*

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE WĘGIERSKA GÓRKA
NA LATA 2016 – 2021**

**GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
WĘGIERSKA GÓRKA
Kwiecień 2016 r.**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	str. 3
1. PRZEMOC W RODZINIE. INFORMACJE OGÓLNE	str. 4
1.1. Przepisy prawne regulujące kwestię przemocy w rodzinie.	str. 4
1.2. Zadania i obowiązki gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	str. 8
2. ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE. PODSTAWY TEORETYCZNE	str. 10
2.1. Definicja przemocy, rodzaje i cykle przemocy.	str. 10
2.2. Przyczyny i skutki przemocy w rodzinie.	str. 12
3. PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE W PERSPEKTYWIE LOKALNEJ I PONADLOKALNEJ	str. 14
3.1. Diagnoza i ocena sytuacji.	str. 14
3.2. Zasoby społeczne Gminy Węgierska Górka wobec zjawiska przemocy w rodzinie.	str. 20
4. PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY	str. 21
4.1. Cel główny i cele szczegółowe Programu.	str. 21
4.2. Adresaci Programu.	str. 27
4.3. Źródła i formy finansowania Programu.	str. 27
4.4. Monitoring i ewaluacja Programu.	str. 28
4.5. Analiza SWOT dotycząca realizacji zakładanych celów programu.	str. 29
5. ZAKOŃCZENIE	str. 31
BIBLIOGRAFIA	str. 32
Spis tabel i wykresów.	str. 33
Spis rysunków.	str. 33

WPROWADZENIE

Przemoc, agresja i konflikty, jako formy zachowań społecznych istnieją od zarania dziejów niemal we wszystkich zbiorowościach ludzkich, kulturach i religiach. We współczesnym świecie zjawiska te również powszechnie występują, jednakże zmienia się ich forma, rozmiar i zakres. Agresja i przemoc są częścią naszego codziennego życia. Stykamy się z nimi na ulicy, w pracy, szkole, w domu, jako bierni lub aktywni obserwatorzy, sprawcy i ofiary. Agresja i przemoc stały się swoistego rodzaju produktem, na które kształtowane jest zapotrzebowanie. Stanowią część składową mediów: informacji, programów telewizyjnych, filmów, magazynów, gier komputerowych i forów internetowych. Agresja i przemoc zadomowiły się w naszej codzienności, w wirtualnym i realnym świecie wśród przeciwników politycznych, wyznawców odmiennych religii, interesantów, sąsiadów, rodzin oraz jej członków. Przyczyny takich sytuacji są najczęściej bardzo różnorodne i złożone, często wynikają z odmiennych poglądów, interesów, postaw i wartości, a w rodzinach również z powodu tzw. „niezgodności charakterów”, nadużywania alkoholu, problemów finansowych. Skutki potrafią wywoływać bardzo rozległe i długotrwałe szkody, negatywnie rzutują na wszystkie sfery życia człowieka uwikłanego w przemoc. Istnieje tutaj duże ryzyko uszczerbku na zdrowiu i zagrożenie życia. W szczególnej sytuacji znajdują się osoby, które żyły lub nadal żyją w konflikcie domowym, doznawały agresji i przemocy ze strony osób z bliskiego kręgu. Częste sytuacje zagrożenia ze strony najbliższych rodzą w wymiarze psychologicznym: permanentny stres, żal, poczucie krzywdy i niesprawiedliwości, strach i lęk o bezpieczeństwo swoje i bliskich, bezsilność, poczucie osamotnienia, utratę poczucia własnej wartości, depresję, a w wymiarze społecznym: destruktywne wzory zachowań i interakcji, dysproporcje układów i relacji w rodzinie, dezorganizację, a nawet rozpad życia rodzinnego, zawodowego i towarzyskiego.

Niniejszy Program powstał z myślą o osobach doznających przemocy i agresji ze strony innych osób, w szczególności tych z bliskiego kręgu rodzinnego. Program ten ujmuje kwestie przemocy domowej w sposób całościowy (holistyczny) i systemowy. Program zorientowany jest na pomoc indywidualnym osobom w związku z doświadczaną przez te osoby przemocą (perspektywa jednostkowa), a także na budowę i rozwój interdyscyplinarnych przedsięwzięć, pobudzania społecznej aktywności, wzmacnianie pozytywnych i niwelowanie negatywnych czynników środowiskowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (perspektywa społeczna).

Dokument jest zbieżny z celami i kierunkami działań zawartymi w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka na lata 2014 – 2020, uwzględnia również programy i strategie krajowe, wojewódzkie i powiatowe związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i ochroną ofiar przemocy oraz z zapobieganiem negatywnym zjawiskom społecznym.

Autorami Programu są: mgr Sławomir Grzegorzek (st. spec. pracy socjalnej, ABI GOPS Węgierska Górka) oraz mgr Magdalena Michalska-Kieblesz (pracownik socjalny GOPS Węgierska Górka).

Program został opracowany po konsultacjach z wybranymi przedstawicielami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych i organizacji pozarządowych.

1. PRZEMOC W RODZINIE. INFORMACJE OGÓLNE

1.1. Przepisy prawne regulujące kwestie przemocy w rodzinie.

Unormowania prawne dotyczące kwestii przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy możemy odnaleźć na gruncie prawa międzynarodowego i krajowego: w deklaracjach i konwencjach, ustawach i rozporządzeniach, strategiach i programach.

Przepisy prawa międzynarodowego ujmują przemoc, jako łamanie praw i wolności człowieka, ponieważ przemoc narusza tak fundamentalne i uniwersalne wartości, jak godność, równość i wolność. Wartości te znajdują swoje powszechne uznanie w wielu różnych obszarach kulturowych, dzięki czemu tworzone są i wdrażane odpowiednie regulacje prawne zmierzające do ochrony tych wartości. Uregulowania prawne dotyczące praw człowieka oraz zakres ich obowiązywania stanowią również wartość samą w sobie, ponieważ wypracowywane są i tworzone przez nas dla nas samych, ale z myślą o następnych pokoleniach.

Przemoc może być rozpatrywana, jako naruszenie naczelných i niezbywalnych praw i wolności w relacji: człowiek – państwo, a także człowiek – człowiek, takich jak prawo do życia, prawo do godnego i równego traktowania, prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego, prawo do ochrony rodziny, prawo do nietykalności osobistej, ale też prawo do prywatności i prawo do sądu. Wymienione prawa i wolności zostały zagwarantowane w aktach prawnych ONZ, takich jak:

- Karta Narodów Zjednoczonych (1945 r.),
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (1948 r.),
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (1966 r.),
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (1966 r.),
- Konwencja w sprawie Eliminacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet i Protokół fakultatywny do tej konwencji (1979 r.),
- Konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (1984 r.),
- Konwencja o Prawach Dziecka (1989 r.),
- Deklaracja Wiedeńska i Program Działań (1993 r.),
- Deklaracja ZO ONZ o eliminacji przemocy wobec kobiet (1993 r.),
- Rezolucja w sprawie przeciwdziałania przestępczości i środków prawa karnego

mających na celu likwidację przemocy wobec kobiet (1998 r.),

- Rezolucja w sprawie eliminacji przemocy domowej wobec kobiet (2003 r.),
- Rezolucja w sprawie prac nad eliminacją przestępstw przeciw kobietom popełnianych w imię honoru (2003 r.).

Spśród dokumentów Unii Europejskiej regulujących kwestie przeciwdziałania przemocy w rodzinie warto wymienić:

- Deklarację o eliminacji przemocy wobec kobiet (1993 r.),
- Program Parlamentu Europejskiego i Rady DAPHNE (I, II i III, 1997 – 2013 r.),
- Kartę Praw Podstawowych Unii Europejskiej (2000 r.),
- Sprawozdanie Komisji Praw Kobiet i Równouprawnienia w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI), wersja A6-0404/2005),
- Rezolucję Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI)).

Sygnatariusze ratyfikowanych wyżej dokumentów zobowiązali się do podjęcia wszelkich niezbędnych działań zmierzających do zapewnienia ochrony praw i wolności osób, w tym również do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom i patologiom społecznym, takim, jak przemoc, dyskryminacja i nierówne traktowanie, marginalizacja i ubóstwo, przestępczość, czy też uzależnienia od substancji psychoaktywnych.

Dla urzeczywistnienia koncepcji praw i wolności człowieka, w tym życia wolnego od przemocy, poniżającego, niegodnego i nierównego traktowania - powstała ustawa zasadnicza - Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej¹, dająca (poza traktatami międzynarodowymi) najsilniejszą podstawę do roszczeń w kwestii realizacji uprawnień jednostki, ochrony jej praw, a także w kwestii obowiązków organów publicznych i podejmowanych przez nie działań. W preambule do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, obok godności, równości i wolności, przyjęto również zasadę dialogu społecznego, współdziałania władz oraz zasadę pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.

Unormowania zawarte w części II Konstytucji RP „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” zapewniają ochronę prawną ze strony władz publicznych: godności człowieka (art. 30), wolności (art. 31) i równości (art. 32, 33 i 34). Przywołane przepisy Konstytucji gwarantują każdemu ochronę prawną życia (art. 38), ochronę przed torturami, okrutnym, nieludzkim i poniżającym traktowaniem i karaniem (art. 40), nietykalność i wolność osobistą (art. 41.1.)², ochronę prawną życia prywatnego i rodzinnego oraz prawo do samostanowienia (art. 47), prawo do ochrony zdrowia (art. 68), ochronę dobra rodziny i pomoc rodzinie (art. 71), ochronę

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483.

2. Poza sytuacjami ściśle określonymi w obowiązujących przepisach prawa /przepis aut./.

praw dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją (art. 72).

Aktem prawnym, który szczegółowo i kompleksowo normuje kwestie przemocy w rodzinie jest:

- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.),

a także akty wykonawcze do tej ustawy:

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. Nr 28, poz. 146 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne. (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 126, poz. 718 z późn. zm.).

Oprócz ww. ustawy i rozporządzeń obowiązują również inne przepisy dotyczące przeciwdziałania przemocy i innym negatywnym zjawiskom w wymiarze jednostkowym i społecznym, takie jak:

- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 1997 r. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 17 listopada 1974 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 1964 Nr 43, poz. 296 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1982 r. Nr 35, poz. 230 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 889 z późn. zm.).

Przepisy prawa międzynarodowego (ratyfikowane umowy międzynarodowe) i krajowego (ustawy i rozporządzenia) uzupełniane są również poprzez inne dokumenty (uchwały) ustanawiające i wdrażające programy, strategie i projekty. Jako akty prawa miejscowego stanowią one źródła powszechnie obowiązującego prawa na obszarze działania organów, które je ustanowiły.

Na szczeblu krajowym możemy wyróżnić dokumenty:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (uchwała Rady Ministrów nr 76 z dnia 29 kwietnia 2014 r. Monitor Polski z 2014 r. poz. 445),
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011 - 2015 (uchwała Rady Ministrów Nr 35/2011 z dnia 22 marca 2011 r., oczekiwana aktualizacja),
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011 – 2016 (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 2011 r. Dz. U. z 2011 r. Nr 78, poz. 428),
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji (uchwała Rady Ministrów nr 165 z dnia 12 sierpnia 2014 r. Monitor Polski z 2014 r. poz. 787),
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (uchwała Rady Ministrów nr 61 z dnia 26 marca 2013 r. Monitor Polski z 2013 r. poz. 378),
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (uchwała Rady Ministrów nr 104 z dnia 18 czerwca 2013 r. Monitor Polski z 2013 r. poz. 640).

Dokumenty na szczeblu województwa:

- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Śląskim na lata 2014 – 2020 (uchwała Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 22 lipca 2014 r. Nr 1359/351/IV/2014),
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020 (uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 kwietnia 2006 Nr II/47/4/2006, aktualizacja strategii – uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 31 sierpnia 2015 r. Nr V/11/6/2015),
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020 (uchwała Sejmiku

Województwa Śląskiego z dnia 25 września 2000 r. Nr I/24/1/2000).

Dokumenty na szczeblu powiatu:

- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w powiecie żywieckim na lata 2011 – 2016 (uchwała Rady Powiatu w Żywcu z dnia 18 maja 2015 r. Nr VI/72/2015),
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim (uchwała Rady Powiatu w Żywcu z dnia 28 lutego 2005 r. Nr XXVII/290/05),
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno – Ekonomicznego Powiatu Żywieckiego na lata 2006 – 2020 (uchwała Rady Powiatu z dnia 29 grudnia 2005 r. Nr XXVII/389/05).

Dokumenty na szczeblu gminy:

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2015 (uchwała Rady Gminy Węgierska Górka z dnia 29 marca 2011 r. Nr V/31/2011, traci moc z chwilą uchwalenia niniejszego programu),
- Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Węgierska Górka na lata 2014 – 2020 (uchwała Rady Gminy z dnia 10 października 2014 r. Nr XXXI/304/2014),
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 r. (uchwała Rady Gminy Węgierska Górka z dnia 29 grudnia 2015 r. Nr XI/103/2015).

1.2. Zadania i obowiązki gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
4. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych³.

Organy administracji rządowej i samorządowej zobowiązane są do współdziałania z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz

³ Art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Ponadto, organy te mogą zlecać realizację zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej na zasadach określonych w przepisach o działalności pożytku publicznego i wolontariacie⁴.

Na poziomie lokalnym główną komórką koncentrującą działania różnych instytucji wobec przemocy w rodzinie jest zespół interdyscyplinarny. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów uprawnionych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez:

1. Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie.
2. Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku.
3. Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie.
4. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.
5. Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespoły interdyscyplinarne mogą powoływać grupy robocze, których zadaniem jest w szczególności: opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie; monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy; dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań⁵.

W związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie, podmioty uprawnione zobowiązane są do podjęcia interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Interwencja taka nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą⁶. Przebieg procedury „Niebieskie Karty” dokumentowany jest za pomocą formularzy „Niebieska Karta”: (A) – wszczęcie procedury i przekazanie sprawy do zespołu interdyscyplinarnego; (B) – przekazanie niezbędnych informacji dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie; (C) – analiza sytuacji rodziny przez członków zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie; (D) – informacje sporządzane przez członków zespołu interdyscyplinarnego lub członków grupy roboczej w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie⁷. Działania podejmowane przez podmioty uprawnione w związku z przemocą w rodzinie dokumentowane są dodatkowo m. in. w formie protokołów, notatek służbowych, wywiadów środowiskowych, decyzji, oświadczeń, skierowań, itp.

4. Art. 9 ust. 1 i 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

5. Art. 9a i 9b ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

6. Art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

7. § 2 - 9 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Każdy z przedstawicieli podmiotów uprawnionych: pracownik socjalny, pracownik komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, funkcjonariusz Policji, przedstawiciel ochrony zdrowia, oświaty, członkowie zespołu interdyscyplinarnego i grupy roboczej w ramach procedury „Niebieskie Karty” podejmują ściśle określone działania opisane w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” oraz w innych obowiązujących przepisach prawa⁸. Jeżeli jednak zaistnieje sytuacja bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej⁹. Szczegółowe warunki i obowiązki pracownika socjalnego podczas podejmowania tego typu interwencji, wszczęcie i przebieg postępowania sądowego, a także prawa przysługujące rodzicom (opiekunom) dziecka, które zostało odebrane, uregulowane zostały w kolejnych artykułach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹⁰.

2. ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE. PODSTAWY TEORETYCZNE

2.1. Definicja przemocy, rodzaje i cykle przemocy.

Według ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2005 r. przemoc w rodzinie jest „jednorazowym albo powtarzającym się umyślnie działaniem lub zaniechaniem naruszającym prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”¹¹. Natomiast Konwencja Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej przemoc domową definiuje jako „wszelkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychicznej lub ekonomicznej w rodzinie lub w domu albo między byłymi lub obecnymi małżonkami bądź partnerami, bez względu na to, czy sprawca dzieli lub dzielił to samo miejsce zamieszkania z ofiarą”¹².

Mówiąc o przemocy można wyróżnić następujące formy:

- psychiczna – jest to każde zachowanie, którego celem jest umniejszenie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzenie w ofierze strachu oraz pozbawienie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem (np. stała krytyka, wmawianie

8. § 11 – 17 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

9. Art. 12a ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

10. Art. 12a ust. 2 - 6, art. 12b i 12c ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

11. Art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

12. Art. 3 pkt b Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, Stambuł 11 maj 2011 r.

choroby psychicznej, stosowanie gróźb i szantażu, izolacja społeczna),

- fizyczna – rozumiana, jako każde zachowanie, którego celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego wbrew jej woli, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie jej życia (np. popychanie, bicie, wykręcanie rąk, rzucanie przedmiotami),
- seksualna – to każde zachowanie, którego celem jest umniejszenie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzenie w ofierze strachu oraz pozbawienie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem¹³ (np. wymuszanie pożycia seksualnego, zmuszanie do prostytucji, zmuszanie do oglądania materiałów pornograficznych, uprawianie seksu z osobą poniżej 15 r. ż.),
- ekonomiczna – używanie pieniędzy albo innych wartości materialnych do zaspokojenia swojej potrzeby władzy i kontroli, podporządkowując sobie drugą osobę lub przerzucając na nią odpowiedzialność za utrzymanie domu (np. uniemożliwienie podjęcia pracy, dokładne rozliczanie z wydawanych pieniędzy, ograniczenie dostępu do wspólnego konta),
- zaniedbanie – brak zaspokajania podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych (np. niezapewnianie odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa).

Natomiast uwzględniając emocjonalne aspekty zachowań sprawców wyróżnia się przemoc:

- „gorącą” - rozumianą, jako spontaniczna, często reaktywna, pojawia się bez planu w sytuacji silnego pobudzenia emocjonalnego sprawcy, utraty kontroli nad zachowaniem,
- „chłodną” - będącą efektem określonej strategii działania, jest zaplanowana, bezwzględna¹⁴.

Związki między ludźmi, które oparte są na przemocy cechuje najczęściej specyficzna dynamika oparta na cykliczności powtarzających się zachowań, podczas których następują kolejno fazy:

1. Narastającego napięcia - piętrzą się sytuacje konfliktowe, rośnie napięcie. Przyczyny mogą tkwić w rodzinie lub poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia, które powodują wzrost napięcia, pojawia się agresja.
2. Incydentów gorącej przemocy - następuje wybuch agresji, sprawca z normalnego człowieka staje się katem, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. Wtedy najczęściej następuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wzywać pomocy,

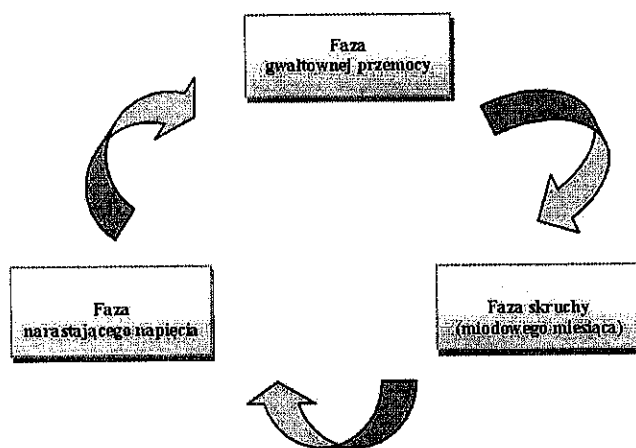
13. J. Różyńska, *Przemoc wobec kobiet w rodzinie*. Niezbędnik pracownika socjalnego, CPK, Warszawa 2007, s. 25.

14. J. Mellibruda, *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2009, s. 13-18

złożyć skargę.

3. Skruchy, czyli tzw. „miodowego miesiąca” - sprawca poprzez skruchę i okazywanie miłości próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Przekonuje ofiarę, że teraz będzie inaczej. Ofiary mu wierzą, bo wbrew zdrowemu rozsądkowi w głębi serca tego właśnie pragną. Niedawno gotowe uciec, decydują się zostać.

Rysunek 1. Cykle przemocy w rodzinie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie książki J. Mellibrudy „Przeciwdziałanie przemocy domowej”¹⁵.

Cykliczność faz przemocy wskazuje, że po „miodowym miesiącu” z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się od nowa, kolejne fazy skruchy są jednak krótsze i mniej „miodowe”. Cykle mogą trwać przez wiele lat, a przemoc z czasem się nasila.

2.2. Przyczyny i skutki przemocy w rodzinie.

Rodzina, jako podstawowa komórka życia społecznego pełni wiele ważnych funkcji w społeczeństwie, dlatego ważne jest jej niezakłócone funkcjonowanie i harmonijny rozwój. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie istotną rolę odgrywają wzajemne relacje oparte na partnerstwie, zrozumieniu i miłości, zmierzające do zapewnienia wszystkim członkom rodziny poczucia bezpieczeństwa, akceptacji, uznania i dobrych warunków rozwoju.

Poszukując motywów i czynników ryzyka wystąpienia przemocy w rodzinie można wyróżnić:

1. Czynniki biologiczne - temperament, uszkodzenia Ośrodkowego Układu Nerwowego, urazy, organiczne uszkodzenia mózgu, trudności adaptacyjne człowieka mogą mieć wpływ na stany zmienionej świadomości, amnezje, agresywne i impulsywne zachowania.
2. Czynniki psychologiczne – zaburzenia osobowości, zaburzenia kontroli emocjonalnej

15. J. Mellibruda, Przeciwdziałanie przemocy domowej, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2009, s. 25-26.

i kontroli zachowań, stres, frustracja, silne negatywne emocje, chłód emocjonalny, przeżycia traumatyczne np. bycie ofiarą, świadkiem przemocy.

3. Czynniki środowiskowe - m. in. niski status socjoekonomiczny, złe warunki mieszkaniowe, izolacja społeczna rodziny, stres związany z brakiem zatrudnienia mogą dodatkowo negatywnie oddziaływać na zachowania ludzi. Należy jednak pamiętać, że przemoc dotyka osoby niezależnie od sytuacji materialnej i bytowej.
4. Czynniki społeczno-kulturowe – zachowania agresywne i przemoc są tu wzorcem przekazywanym z pokolenia na pokolenie, są formą kontrolowania, wymuszania posłuszeństwa. Przemoc, jako akceptowane narzędzie w wielu kulturach bywa wykorzystywane przez silniejsze i uprzywilejowane grupy względem słabszych (np. mężczyźni wobec kobiet).
5. Substancje chemiczne – nadużywanie alkoholu i narkotyków często wyzwała agresywne zachowania, jednocześnie osłabiając zdolność do samokrytycyzmu i do samokontroli¹⁶.

Ofiary przemocy domowej ponoszą konsekwencje działania sprawcy. Doznają urazów fizycznych, a niejednokrotnie również trwałego kalectwa, pojawiają się zaburzenia emocjonalne, takie jak depresja i izolowanie się, niepokój, lęk, niepewność, poczucie zagrożenia, niekontrolowane wybuchy płaczu lub śmiechu, nieuzasadnione reakcje lękowe, niezrozumiałe zmiany decyzji, zaburzenia snu. Do tego dochodzi poczucie winy, wstyd, ból i cierpienie, a także złość i gniew, co prowadzi do wyczerpania fizycznego i psychicznego, którego konsekwencją są samobójstwa.

Dziecko, które jest ofiarą pośrednią lub bezpośrednią przemocy żyje w stanie ciągłego zagrożenia, pozbawione jest poczucia bezpieczeństwa, miłości i zaufania niezbędnych do prawidłowego rozwoju. Doświadczenia te mogą stać się przyczyną chorób psychosomatycznych. Krzywdzone dzieci czują się opuszczone, winne, mniej wartościowe, bezsilne, nieakceptowane, odrzucone. Następuje u nich zaburzenie postrzegania i rozumienia świata.

Trudno jest od ofiar oczekiwać racjonalnych zachowań, ponieważ żyją pod ciągłą presją obawiając się, co przyniosą kolejne dni. Ich umysłem cały czas rządzi strach przed sprawcą.

16. Źródło: <http://www.eioba.pl/a/2nm/zjawisko-przemocy-w-rodzinie-uwarunkowania-formy-i-konsekwencje>.

3. PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE W PERSPEKTYWIE LOKALNEJ I PONADLOKALNEJ

3.1. Diagnoza i ocena sytuacji.

Problem przemocy domowej w rodzinach mieszkających na terenie Gminy Węgierska Górką, a także w innych ościennych gminach trudny jest do dokładnego oszacowania. Wstępna analiza tego zjawiska pokazuje znaczny rozdzźwięk pomiędzy faktyczną przemocą domową, a danymi ujętymi w dokumentach i zestawieniach statystycznych sporządzanych przez podmioty realizujące zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i ochroną ofiar przemocy w rodzinie. Niewątpliwie mamy tutaj do czynienia ze zjawiskiem tzw. ukrytej przemocy domowej, a także ze zjawiskiem niezdiagnozowanej przemocy domowej. Może to wynikać z kilku przyczyn. Po pierwsze, osoby doznające przemocy domowej nie zawsze zgłaszają się ze swoim problemem do odpowiednich służb, o czym może decydować m. in. zastraszenie ofiary, poczucie lęku, wstydu, braku zaufania, itp. Po drugie, służby uruchamiają procedurę „Niebieskie Karty” w zależności od własnej oceny danej sytuacji. Trudności w tej ocenie są oczywiste i wynikają m. in. z natury i złożoności tego zjawiska i zacierania się różnic pomiędzy przemocą, agresywnym zachowaniem, czy też konfliktami w rodzinie, przez co nie każda zgłoszona sytuacja w rodzinie, która nosi znamiona przemocy jest odpowiednio kwalifikowana i rozpatrywana.

Poznanie więc zjawiska przemocy domowej w naszej Gminie, oszacowanie jego wielkości, dynamiki i zmienności, zostało dokonane na podstawie danych statystycznych sporządzonych przez: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górcie, danych ankietowych sporządzonych przez Komendę Powiatową Policji w Żywcu, danych statystycznych Komendy Głównej Policji oraz na podstawie opinii wybranych specjalistów – osób zawodowo zajmujących się interwencją kryzysową, pomocą i profilaktyką osobom w trudnych sytuacjach życiowych (m. in. pracowników socjalnych, funkcjonariuszy Policji, pedagogów szkolnych, kuratora sądowego i asystenta rodziny). Głównym wskaźnikiem dla naszej oceny będą więc dane liczbowe, a także opinie i oceny specjalistów dotyczące wielu aspektów analizowanego zjawiska.

Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Węgierska Górką w październiku 2011 r. i realizacja przez niego zadań ustawowych przyczyniło się w znacznej mierze do rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na poziomie lokalnym. Zespół ten wchodzi w skład struktury organizacyjnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górcie, złożony jest z przedstawicieli podmiotów uprawnionych, dodatkowo w jego skład mogą wchodzić przedstawiciele organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi, prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Biorąc pod uwagę liczbę podejmowanych interwencji w środowisku wobec rodzin dotkniętych przemocą odbywających się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” (formularz A),

to z zebranych danych wynika, że od 2011 r. do końca 2015 r. liczba ta w tym pięcioletnim okresie wahała się od 4 do 37 rozpoczętych procedur „Niebieskie Karty”, przy czym w latach 2012 – 2015 liczba procedur „Niebieskie Karty” utrzymywała się na podobnym poziomie.

Tabela 1. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2011 – 2015 na terenie Gminy Węgierska Góra.

Rok:	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba wszczętych NK (A):	4	30	37	35	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych GOPS Węgierska Góra¹⁷.

Niski wskaźnik stosowania procedury „Niebieskie Karty” w roku 2011 wynika z wprowadzenia istotnych zmian w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, które ukazały się 10 czerwca 2010 r., a zaczęły obowiązywać od 1 sierpnia 2010 r. Zmiana przepisów obejmowała m. in. nałożenie nowych zadań i obowiązków na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Na szczeblu lokalnym nowe zadania objęły m. in.: powołanie zespołów interdyscyplinarnych, wprowadzenie obowiązku odpowiedniego stosowania i dokumentowania procedury „Niebieskie Karty” przez przedstawicieli instytucji: pomocy społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz przez gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych (podmioty uprawnione).

W przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy – zespół interdyscyplinarny może zakończyć procedurę „Niebieskie Karty”. Jak wynika z analizy danych sprawozdawczych GOPS w Węgierskiej Górze w latach 2011 – 2015, Zespół Interdyscyplinarny w Węgierskiej Górze z tego powodu zakończył w sumie: 29 procedur¹⁸. Kolejnym powodem dającym podstawę do zakończenia procedury „Niebieskie Karty” jest rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowanych działań przez ten zespół. W analizowanym okresie Zespół Interdyscyplinarny w Węgierskiej Górze nie zakończył w żadnym przypadku realizowania procedury z przytoczonego wyżej powodu.

W latach 2011 – 2015 Zespół Interdyscyplinarny w Węgierskiej Górze przekazał do organów ścigania (Policji, Prokuratury) 7 zawiadomień o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.

Z danych sprawozdawczych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze wynika, że spośród podmiotów uprawnionych do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” zdecydowana większość interwencji i sporządzenie formularza „Niebieska Karta” została dokonana przez funkcjonariuszy Policji.

17. Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania: PSI-PWR, PSIA-RAPORT-PRZEMOC-2012-JJ, PS-PSIA-RAPORT_NK -2014-LK, PS-PSIA-RAPORT_NK-2015-LK, sprawozdanie resortowe PRZEMOC.

18. Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania: PSI-PWR, PSIA-RAPORT-PRZEMOC-2012-JJ, sprawozdanie resortowe PRZEMOC.

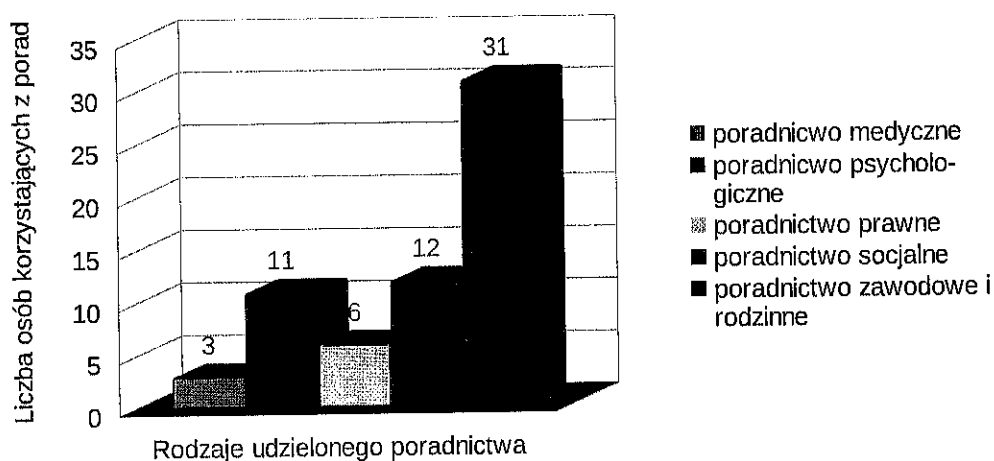
Tabela 2. Procedura „Niebieskie Karty” realizowana przez uprawnione podmioty w latach 2011 – 2015 na terenie Gminy Węgierska Górka.

Uprawnione podmioty	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	0	3	1	3	2
Policja	4	27	36	31	35
Oświata	0	0	0	1	0
Ochrona Zdrowia	0	0	0	0	0
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych GOPS Węgierska Górka¹⁹.

Koncentrując się na udokumentowanych sytuacjach przemocy w rodzinie w 2015 r. należy wskazać, że pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w Węgierskiej Górcie objęto wówczas 37 rodzin złożonych łącznie z 92 osób, w tym: 37 kobiet, 21 mężczyzn i 34 dzieci, spośród których 4 osoby były osobami niepełnosprawnymi, a 2 osobami starszymi. W 2015 r. spośród 92 osób dotkniętych przemocą w rodzinie – 63 osoby objęto pomocą w formie poradnictwa.

Wykres 1. Liczba osób korzystających z porad i rodzaje udzielonego poradnictwa w związku z przemocą w rodzinie w 2015 r. w Gminie Węgierska Górka.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdawczych GOPS Węgierska Górka²⁰.

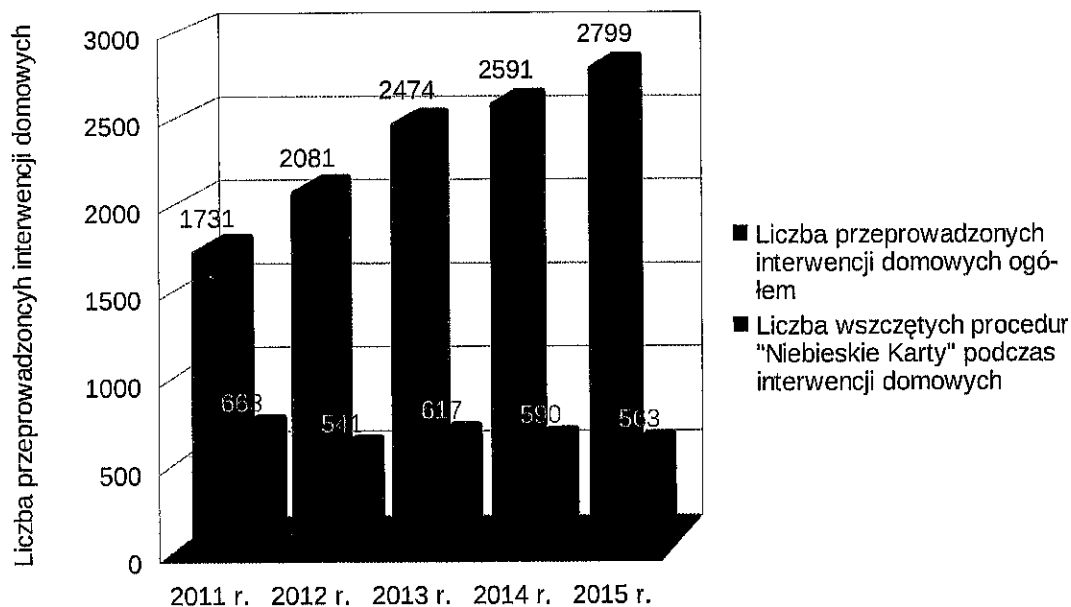
Dane statystyczne pozyskane z Komendy Powiatowej Policji w Żywcu dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie żywieckim wskazują jednoznacznie na znaczny wzrost liczby zgłaszanych konfliktów rodzinnych w latach 2011 – 2015, wobec których przeprowadzone zostały interwencje domowe przez funkcjonariuszy Policji. Należy zaznaczyć, że we wskazanym okresie jedynie 25,47 % przeprowadzonych interwencji domowych miało związek z przemocą w rodzinie, które skutkowały wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”. W latach 2011 – 2015

19. Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania: PSiA-RAPORT-PRZEMOC-2012-JJ, PS-PSiA-RAPORT_NK-2014-ŁK, PS-PSiA-RAPORT_NK-2015-ŁK.

20. Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie resortowe PRZEMOC.

w powiecie żywieckim obserwowany jest spadek interwencji domowych podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji, podczas których stwierdzona została przemoc w rodzinie. Poniższy wykres ilustruje analizowane dane.

Wykres 2. Interwencje domowe przeprowadzone przez Policję w związku z konfliktami i przemocą w rodzinie w powiecie żywieckim w latach 2011 – 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych Komendy Powiatowej Policji w Żywcu.

Spadek liczby interwencji domowych podejmowanych przez Policję na terenie powiatu żywieckiego w latach 2011 – 2015, podczas których stwierdzona została przemoc w rodzinie i uruchomiona została procedura „Niebieskie Karty” przekłada się bezpośrednio na zmniejszenie się liczby osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej. W tabeli poniżej zamieszczono analizowane dane z podziałem na kobiety, mężczyzn i dzieci.

Tabela 3. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej na terenie powiatu żywieckiego w latach 2011 – 2015.

Osoby pokrzywdzone	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Kobiety	687	695	636	564	530
Mężczyźni	193	133	155	160	104
Dzieci (osoby do 18 r.ż.)	464	291	344	224	175
Ogółem	1344	1119	1135	948	809

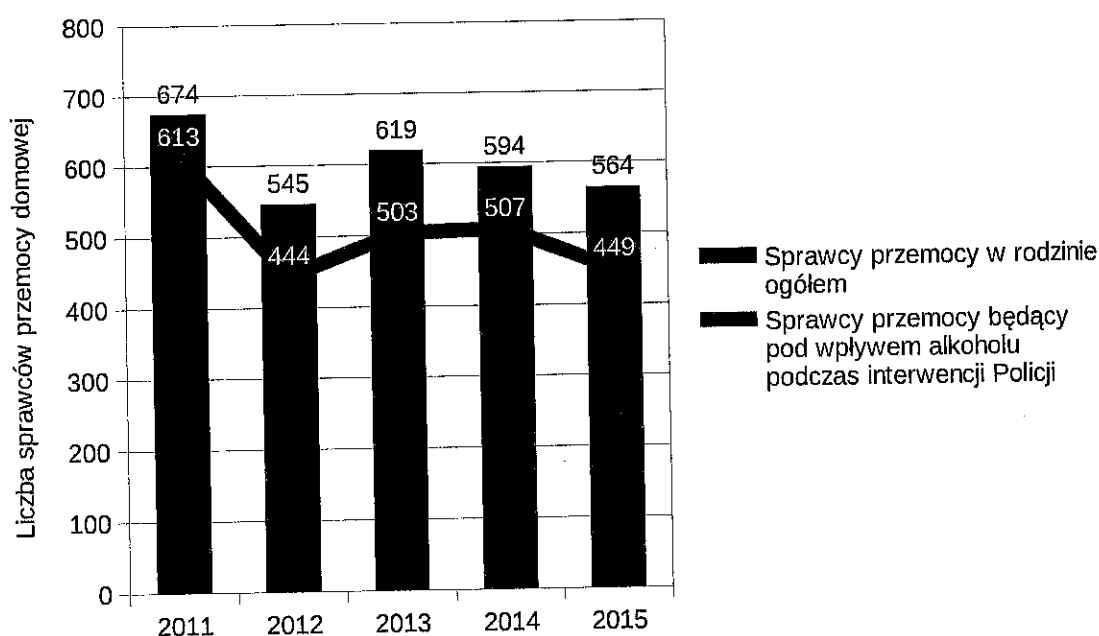
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych Komendy Powiatowej Policji w Żywcu.

Porównując dane lokalne z danymi zebranymi dla całego powiatu można wskazać, że udział wartości zmiennych procentowych dla liczby osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy z terenu Gminy Węgierska Górka w roku 2015 wynosi: 12,83 % spośród wszystkich osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej z pozostałych 14 gmin powiatu żywieckiego.

Analizując zebrane dane z terenu powiatu żywieckiego dotyczące sprawców przemocy

w rodzinie można potwierdzić ogólną prawidłowość i wskazać, iż zdecydowana większość sprawców przemocy to mężczyźni. W przeciągu ostatnich pięciu lat (2011-2015) na terenie powiatu żywieckiego średnio 93,09 % spośród wszystkich sprawców przemocy domowej stanowili mężczyźni, 6,64 % to kobiety, a jedynie w 0,27 % (8 osób) sprawcami były osoby niepełnoletnie. Pewną prawidłowość potwierdza również fakt, że sprawcy przemocy domowej w zdecydowanej większości w momencie interwencji podejmowanej przez funkcjonariuszy Policji w rodzinie znajdowali się pod wpływem alkoholu.

Wykres 3. Sprawcy przemocy domowej w powiecie żywieckim w latach 2011 – 2015 znajdujący się pod wpływem alkoholu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych Komendy Powiatowej Policji w Żywcu.

Biorąc pod uwagę rodzaj przemocy w rodzinie, to na terenie powiatu żywieckiego w latach 2012 – 2015 funkcjonariusze Policji odnotowali w sumie 2180 przypadków przemocy psychicznej, 1391 przypadków przemocy fizycznej, 6 przypadków przemocy ekonomicznej i 5 przypadków przemocy seksualnej. W latach 2011 – 2015 na terenie powiatu żywieckiego w związku z przemocą domową funkcjonariusze Policji zatrzymali ogółem 118 osób. W analizowanym okresie wszczęto 524 postępowania dotyczące znęcania się nad rodziną (art. 207 k. k.), spośród których faktycznie zostało potwierdzonych 71 % (372 przypadki)²¹.

Zjawisko przemocy w rodzinie w naszej Gminie, a także w powiecie żywieckim w niektórych aspektach wykazuje tendencje spadkowe, jednak, jak wynika z ogólnokrajowych, policyjnych danych statystycznych, w Polsce w latach 2012 - 2015 wzrosła liczba zdarzeń dotyczących przemocy w rodzinie. W roku 2012 liczba sporządzonych wyłącznie przez funkcjonariuszy Policji formularzy „Niebieska Karta” w całym kraju wyniosła: 51 292,

21. Opracowano na podstawie danych ankietowych Komendy Powiatowej Policji w Żywcu.

a w 2015 r. liczba ta wynosiła już: 75 495. Dane te dotyczą liczby wszczętych procedur, jak również ujawnienie kolejnych przypadków przemocy w trakcie procedury „Niebieskie Karty” w ramach działań policji, bez uwzględnienia danych innych podmiotów uprawnionych. Poniższa tabela zawiera dane o ilości wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w Polsce w latach 2012 – 2015.

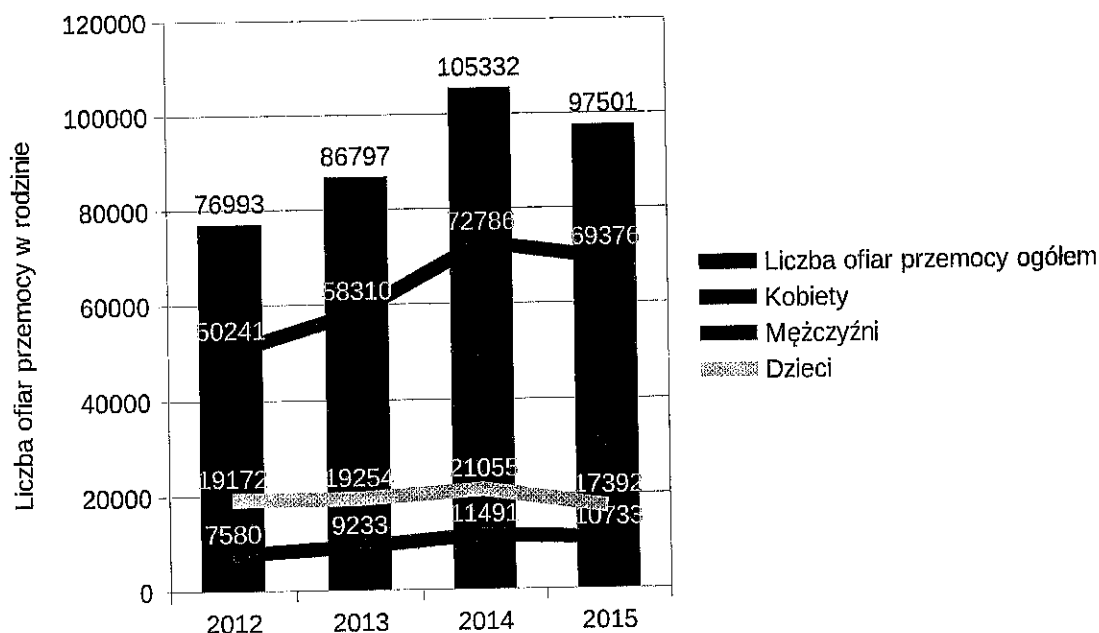
Tabela 4. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w Polsce w latach 2012 – 2015.

Rok:	2012	2013	2014	2015
Liczba wszczętych NK (A):	51292	61047	77808	75495

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji²².

Wzrost ogólnej liczby ofiar przemocy domowej w Polsce w latach 2012 – 2015 z uwzględnieniem kobiet, mężczyzn i osób małoletnich uwidocznił się na wykresie nr 4.

Wykres 4. Liczba ofiar przemocy w rodzinie w Polsce w latach 2012 – 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji²³.

Ze względu na swój rozmiar i skutki przemoc w rodzinie zgodnie z kodeksem karnym może zostać zakwalifikowana jako przestępstwo przeciwko rodzinie w postaci znęcania się²⁴. W roku 2012 liczba stwierdzonych przestępstw znęcania się w Polsce wyniosła: 17 785 przestępstw, w roku 2013 – 17 513, a w roku 2014 – 17 523. W latach 2012 – 2014 w Polsce zauważalny jest spadek przestępstw polegających na znęcaniu się w porównaniu z latami poprzednimi. Np. w 1999 r. liczba tego typu przestępstw wyniosła: 22 710²⁵.

22. Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>.

23. Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>.

24. Art. 207 Kodeksu karnego.

25. Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-7/63507,Znecanie-sie-art-207.html>.

3.2. Zasoby społeczne Gminy Węgierska Górką wobec zjawiska przemocy w rodzinie.

Zasoby to przede wszystkim ludzie, ale też dobra materialne (zasoby naturalne, surowce, materiały, pieniądze) i niematerialne (np. relacje społeczne, kultura, wiedza, wartości), które służą realizacji rozmaitych celów, w tym zaspokajaniu potrzeb, rozwiązywaniu problemów, stymulowaniu rozwoju podmiotów życia społecznego i gospodarczego.

Zasobem szczególnego rodzaju w naszej Gminie jest szeroko rozumiany kapitał społeczny. Kapitał społeczny złożony z kapitału rodzinnego, sąsiedzkiego, towarzyskiego i formalnego (stowarzyszeniowego i instytucjonalnego) choć nierównomiernie rozwinięty jest naszym dobrem wspólnym tworzoną od wielu lat. Istotą tego kapitału stanowią sieci, związki społeczne i normy, a także wzajemna współpraca i zaufanie mieszkańców do siebie i do instytucji, zwłaszcza samorządowych. Kształtowanie i zrównoważony rozwój tego kapitału zależy w dużej mierze od kooperacji i partnerstwa władz lokalnych z mieszkańcami gminy, dostrzegania lokalnych potrzeb i problemów i podejmowania właściwych, wspólnie zaplanowanych działań.

Zasoby społeczne w naszej Gminie to również instytucje. W Gminie Węgierska Górką funkcjonuje szereg instytucji odpowiedzialnych za różne dziedziny życia społecznego. Wiele spośród nich wspólnie tworzy sieć przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wsparcia dla osób doświadczających przemocy. Należą do nich:

- a) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, przy którym działa Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Węgierska Górką ul. Zielona 43),
- b) Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górcie (Węgierska Górką ul. Zielona 43),
- c) Komisariat Policji w Węgierskiej Górcie (Węgierska Górką ul. Zielona 43D),
- d) placówki oświatowe (w każdym sołectwie tj. w Węgierskiej Górcie, Cięcinie, Cięcu i Żabnicy działają szkoły podstawowe i gimnazja oraz przedszkola, ponadto w Węgierskiej Górcie działa Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących im. Jerzego Buzka, ul. Kościuszki 14),
- e) placówki służby zdrowia (w Węgierskiej Górcie: Ośrodek Zdrowia SCAPULA S. C., ul. Wyzwolenia 5 oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk” ul. Kościuszki 8),
- f) organizacje pozarządowe (wykaz organizacji na stronie internetowej: <http://bazy.ngo.pl/>) i instytucje kościelne (Rzymsko-Katolicka Parafia pod wezwaniem św. Kataryny Aleksandryjskiej w Cięcinie, Rzymsko-Katolicka Parafia pod wezwaniem św. Maksymiliana Marii Kolbe w Cięcu, Rzymsko-Katolicka Parafia Matki Bożej Częstochowskiej w Żabnicy),
- g) sołtysi i rady sołeckie.

Ponadto mieszkańcy gminy Węgierska Górką mogą korzystać z usług instytucji, których

działania mają zasięg ponadlokalny, są to m. in.:

- a) Sąd Rejonowy, (Żywiec ul. Kościuszki 39),
- b) Prokuratura Rejonowa (Żywiec ul. Powstańców Śląskich 9),
- c) Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej (Żywiec ul. Kościuszki 39),
- d) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przy którym działa Punkt Interwencji Kryzysowej (Żywiec ul. Ks. Prałata Stanisława Słonki 24),
- e) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna (Milówka ul. Dworcowa 17),
- f) Ośrodek Leczenia Uzależnień (Żywiec ul. Legionów 1),
- g) Powiatowy Dom Dziecka (Żywiec ul. Kopernika 5),
- h) Telefony zaufania (Ogólnopolski Telefon Zaufania dla Ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia” – 801 120 002, Policyjny telefon Zaufania ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – 800 120 226, Telefon Zaufania dla Ofiar i Sprawców Przemocy Seksualnej – 22 828 11 12).

4. PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

4.1. Cel główny i cele szczegółowe programu.

CEL GŁÓWNY: *Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprawa jego skuteczności oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.*

Cel szczegółowy 1: *Integracja i koordynacja działań lokalnych podmiotów.*

Działania:

Kontynuacja działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Węgierska Górka, zmierzających do zatrzymania przemocy w rodzinie oraz do zapewnienia bezpieczeństwa ofiarom przemocy domowej poprzez:

- a) realizację procedur interwencji wobec ofiar i sprawców przemocy, w tym przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchamianie postępowań mających na celu powstrzymanie przemocy,
- b) planowanie i realizację działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb i problemów osób w rodzinie,
- c) kierowanie ofiar i sprawców przemocy do specjalistów (m. in. psycholog, prawnik, terapeuta, lekarz, pracownik socjalny, pedagog),
- d) organizowanie, zapewnienie dostępności do mediacji rodzinnych osobom/rodzinom skonfliktowanym,
- e) udzielanie kompleksowych informacji osobom doznającym przemocy o rodzajach i formach dostępnej pomocy,
- f) monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy, a także rodzin

zagrożonych przemocą,

- g) współpracę z innymi instytucjami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- h) organizowanie konsultacji interdyscyplinarnych,
- i) organizowanie szkoleń dla osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- j) organizowanie superwizji, coachingu i grup wsparcia dla osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- k) zawieranie i realizację porozumień z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- l) prowadzenie dokumentacji zgodnie z procedurą „Niebieskie Karty”,
- m) aktualizację informacji na temat instytucji udzielających pomocy rodzinom z problemem przemocy,
- n) opiniowanie szczegółowych programów, projektów, uchwał z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych na terenie Gminy,
- o) opracowywanie sprawozdań i corocznych raportów zawierających diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze Gminy.

Realizatorzy:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze wraz z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego / grup roboczych.

Wskaźniki:

- liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych,
- liczba opracowanych raportów / diagnoz,
- liczba zawartych / realizowanych porozumień z instytucjami, organizacjami NGO i przedsiębiorcami.

Cel szczegółowy 2: Zapewnienie skutecznej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Działania:

- a) podejmowanie interwencji w rodzinie przez podmioty uprawnione,
- b) organizowanie niezwłocznie pomocy medycznej, udzielanie pierwszej pomocy (jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby dotkniętej przemocą w rodzinie),
- c) prowadzenie pracy socjalnej w rodzinie,
- d) udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej zmierzającej do poprawy funkcjonowania osób i rodzin,

- e) stosowanie procedury „Niebieskie Karty”,
- f) udzielanie pomocy specjalistycznej dla ofiar przemocy w rodzinie poprzez poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne, rodzinne, pedagogiczne,
- g) zapewnienie osobom/rodzinom skonfliktowanym udziału w mediacjach rodzinnych,
- h) zapewnienie osobom doznającym przemocy w rodzinie (w zależności od potrzeb) schronienia w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy, a także w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, ośrodkach interwencji kryzysowej, innych placówkach wsparcia dla ofiar przemocy,
- i) zwiększenie dostępności terapii dla osób doznających przemocy (terapia indywidualna, grupy terapeutyczne dla ofiar przemocy w rodzinie),
- j) wspieranie inicjatyw samopomocowych (tworzenie grup samopomocowych, grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie),
- k) opracowanie i realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny,
- l) tworzenie, realizacja oraz wspieranie projektów i programów nakierowanych na zapobieganie agresji, przemocy i konfliktom,
- m) tworzenie, realizacja oraz wspieranie szczegółowych programów osłonowych w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie,
- n) nawiązywanie i utrwalanie współpracy z przedstawicielami poszczególnych służb
- o) nadzór nad realizacją podejmowanych działań.

Realizatorzy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Węgierskiej Górze,
- Komisariat Policji w Węgierskiej Górze,
- Punkt Konsultacyjny przy GOPS w Węgierskiej Górze,
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górze,
- Ośrodek Leczenia Uzależnień w Żywcu,
- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu,
- kuratorzy sądowi,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe).

Wskaźniki:

- liczba udzielonych informacji, porad i konsultacji,
- liczba osób korzystających z pomocy ośrodków wsparcia,
- liczba osób korzystających z porad i informacji punktu konsultacyjnego,
- liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba, rodzaj i formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy w rodzinie,
- liczba grup samopomocowych i grup wsparcia,
- liczba opracowanych programów wspierania rodziny,
- liczba grup terapeutycznych,
- liczba szczegółowych programów osłonowych, projektów i programów.
- liczba osób biorących udział w projektach i programach,
- liczba osób biorących udział w grupach samopomocowych, grupach wsparcia i grupach terapeutycznych,
- liczba osób korzystających z mediacji rodzinnych.

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie efektywności działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

- a) działania interwencyjne wobec sprawców przemocy,
- b) zastosowanie środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania sprawców przemocy przez funkcjonariuszy Policji w razie zagrożenia zdrowia lub życia,
- c) izolowanie sprawców od ofiar przemocy,
- d) przeprowadzanie czynności procesowych w niezbędnym zakresie przez funkcjonariuszy Policji na miejscu zdarzenia np. w sytuacji popełnienia przestępstwa,
- e) informowanie o konsekwencjach popełnianych czynów i odpowiedzialności karnej,
- f) kierowanie, motywowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych,
- g) kierowanie przeciwko sprawcom zawiadomień do prokuratury lub sądów o możliwości popełnienia bądź popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie,
- h) kierowanie osób agresywnych i stosujących przemoc do udziału w odpowiednich zajęciach psychoedukacyjnych, terapii indywidualnej lub grupowej,
- i) kierowanie wniosków do sądu o konieczności leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.

Realizatorzy:

- Komisariat Policji w Węgierskiej Górze,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze,

- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górze,
- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- kuratorzy sądowi.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych interwencji,
- liczba wydanych postanowień o izolacji sprawcy od ofiary przemocy,
- liczba wydanych skierowań do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym,
- liczba wydanych skierowań do udziału w zajęciach psychoedukacyjnych i terapii,
- liczba osób, które ukończyły program korekcyjno – edukacyjny, program terapii, zajęcia psychoedukacyjne,
- liczba zawiadomień do sądu lub prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa,
- liczba wniosków skierowanych do sądu o konieczności leczenia odwykowego.

Cel szczegółowy 4: Rozwój zasobów instytucjonalnych Gminy służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i zapobieganiu negatywnym zjawiskom społecznym.

Działania:

- a) utworzenie i prowadzenie gminnego ośrodka wsparcia z miejscami całodobowymi dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej, w tym dla ofiar przemocy domowej,
- b) utworzenie i prowadzenie punktu mediacji rodzinnych dla osób/rodzin skonfliktowanych,
- c) tworzenie odpowiednich warunków lokalowych do przeprowadzania rozmów z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i ze sprawcami przemocy,
- d) zapewnienie odpowiednio przygotowanej kadry do realizacji ww. działań.

Realizatorzy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Węgierskiej Górze,
- Komisariat Policji w Węgierskiej Górze,
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górze,
- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe).

Wskaźniki:

- liczba miejsc w gminnym ośrodku wsparcia,
- liczba osób, które skorzystały z usług gminnego ośrodka wsparcia,

- liczba osób korzystających z mediacji rodzinnych.

Cel szczegółowy 5: Upowszechnianie informacji i edukacja na terenie Gminy w zakresie przeciwdziałania agresji, przemocy i konfliktom.

Działania:

- a) przygotowanie i udostępnianie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym dotyczącym zjawiska przemocy,
- b) ułatwienie dostępu do podstawowych informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy,
- c) organizowanie i przeprowadzanie: lokalnych kampanii społecznych, prelekcji, wykładów, zajęć, warsztatów w zakresie profilaktyki przemocy i przeciwdziałania innym negatywnym zjawiskom społecznym,
- d) prowadzenie i wspieranie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą oraz w odniesieniu do grup ryzyka np. małoletnich dzieci, osób niepełnosprawnych, osób starszych,
- e) prowadzenie i wspieranie działań edukacyjnych w zakresie alternatywnych sposobów rozwiązywania konfliktów,
- f) prowadzenie gablot informacyjnych w Urzędzie Urzędzie Gminy w Węgierskiej Górze, Ośrodku Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze oraz placówkach opieki zdrowotnej,
- g) rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych: broszur, ulotek, plakatów, itp. dotyczących zjawiska przemocy,
- h) publikowanie na stronie internetowej Urzędu Gminy oraz Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze informacji o lokalnym systemie pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową,
- i) rozpowszechnianie w lokalnym środowisku informacji o grupach samopomocowych i grupach wsparcia, dostępnych formach specjalistycznego poradnictwa, terapii i programach korekcyjno – edukacyjnych,
- j) zwiększenie dostępności usług Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” (tel. 22 668 70 00), telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży, tel. 116 111,
- k) systematyczna edukacja środowiska lokalnego w celu podniesienia społecznej świadomości i wrażliwości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Realizatorzy:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górze,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Węgierskiej Górze,
- Komisariat Policji w Węgierskiej Górze,

- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Węgierskiej Górcie,
- placówki oświatowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe).

Wskaźniki:

- liczba rozpowszechnionych plakatów, ulotek i broszur,
- liczba osób odwiedzających stronę internetową Ośrodka Pomocy Społecznej,
- liczba przeprowadzonych lokalnych kampanii społecznych, prelekcji, wykładów.

4.2. Adresaci Programu.

Program przeznaczony jest dla mieszkańców gminy Węgierska Górka bez względu na płeć, wiek i inne cechy demograficzne, a także bez względu na poglądy polityczne i wyznanie, sytuację materialną, czy też pozycję socjo – ekonomiczną.

Program obejmuje swoim zasięgiem:

- rodziny i osoby dotknięte przemocą w rodzinie,
- rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy,
- świadków przemocy,
- osoby stosujące przemoc,
- sprawców przemocy,
- realizatorów Programu działających w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4.3. Źródła i formy finansowania Programu.

Środki finansowe przeznaczone na realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy pochodzić będą z różnych źródeł, jednakże podstawowym źródłem finansowania tego Programu będą środki z budżetu Gminy Węgierska Górka przeznaczone na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i profilaktyki uzależnień będące w dyspozycji:

1. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
2. Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Dofinansowanie przedsięwzięć planowanych w Programie jest możliwe również ze strony:

1. Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (np. Program Rządowy Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2014 - 2020).
2. Ministerstwa Rozwoju.
3. Ministerstwa Sprawiedliwości.

4. Ministerstwa Zdrowia.
5. Państwowych funduszy celowych (np. Fundusz Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego).
6. Budżetu Województwa Śląskiego.
7. Budżetu Powiatu Żywieckiego.
8. Funduszy unijnych, szczególnie: Europejskiego Funduszu Społecznego:
 - a) na poziomie krajowym: Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
 - b) na poziomie regionalnym: Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014 – 2020.
9. Organizacji pozarządowych, kościoła i związków wyznaniowych.
10. Podmiotów ekonomii społecznej.
11. Podmiotów gospodarczych.

Różnorodne formy wsparcia Programu mogą zostać uruchomione poprzez zastosowanie:

- realizacji zadań własnych i zleconych przez jednostki samorządu terytorialnego,
- lokalnych zasobów instytucji publicznych,
- kapitału społecznego,
- zamówień publicznych dla realizacji zadań publicznych przez organizacje obywatelskie i inne podmioty,
- zlecania realizacji usług organizacjom pozarządowym (dotacje, subwencje),
- udzielania poręczeń organizacjom i przedsiębiorcom społecznym,
- partnerstw zawieranych przez instytucje, organizacje pozarządowe i przedsiębiorców,
- filantropii i wolontariatu.

4.4. Monitoring i ewaluacja Programu.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie zarządzany będzie przez kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Węgierskiej Górcie, natomiast monitorowany przez Zespół Interdyscyplinarny we współpracy z wszystkimi instytucjami realizującymi Program.

Monitoring realizowany będzie w oparciu o sprawozdawczość w zakresie danych uzyskiwanych na koniec każdego roku kalendarzowego, przy czym pierwszy monitoring zostanie przeprowadzony na koniec 2017 r. Informacje pozyskiwane będą z instytucji zajmujących się problemem przemocy w rodzinie (tj. ośrodka pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, oświaty, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie) w zakresie form pomocy udzielanej ofiarom, działań kierowanych do sprawców, organizacji miejsc/punktów służących do udzielania wsparcia dla osób zagrożonych i (lub)

doświadczających przemocy w rodzinie, a także w zakresie organizowania wsparcia w postaci m. in. konsultacji, superwizji i szkoleń dla osób - specjalistów zajmujących się problemem przemocy.

Kryteriami ewaluacji będą następujące cechy:

- stopień dostosowania Programu do potrzeb osób, które zostały nim objęte,
- stopień przydatności programu dla odbiorców,
- poziom osiągnięcia zaplanowanych celów,
- sprawność działań podejmowanych w toku realizacji programu,
- stopień, w jakim korzyści odniesione przez uczestników programu miały szerszy wpływ na ich otoczenie,
- Rozmiar i rodzaj trudności w realizacji założonych celów Programu.

Zespół Interdyscyplinarny zajmujący się m. in. monitorowaniem i ewaluacją Programu ustali pytania, metody i narzędzia badawcze, a także sposób realizacji ewaluacji, w tym system gromadzenia danych i informacji. Wskaźnikami będą dane pozyskiwane od podmiotów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie wynikające z celów szczegółowych Programu.

Okresowe monitorowanie programu umożliwi dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących w Gminie Węgierska Górka, przyczyni się również do zwiększenia dostępności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zbieranie danych i ich analiza umożliwi sprawdzanie postępów realizacji założonych celów Programu, a tym samym zweryfikowanie dynamiki i kierunków podejmowanych działań.

4.5. Analiza SWOT dotycząca realizacji zakładanych celów Programu.

Diagnoza i analiza problemu przemocy w rodzinie w Gminie Węgierska Górka, a także konsultacje z wybranymi specjalistami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie umożliwiły sporządzenie analizy SWOT, która określa mocne strony (*strengths*), słabe strony (*weaknesses*), szanse (*opportunities*) i zagrożenia (*threats*) dla realizacji Programu w Gminie Węgierska Górka.

Mocne strony	Słabe strony
a) funkcjonowanie wielu instytucji głównie publicznych w obszarze przeciwdziałania przemocy (podmioty uprawnione), b) funkcjonowanie instytucji koordynującej działania przeciw przemocy w rodzinie (zespół interdyscyplinarny), c) rozwinięta podstawowa infrastruktura instytucjonalna,	a) oddziaływanie czynników społecznych i kulturowych (zjawisko względnie silnie zakorzenione w obyczajowości: mity, stereotypy, itp.), b) brak standaryzacji usług pomocowych w sytuacji przemocy w rodzinie (brak wypracowanych i obowiązujących wszystkie podmioty działań: spójnego systemu współpracy, procedur

<ul style="list-style-type: none"> d) kadra pracownicza instytucji i służb posiadająca odpowiednią wiedzę i doświadczenie, e) zaangażowanie i odpowiedzialność osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, f) współpraca międzyinstytucjonalna na poziomie lokalnym i ponadlokalnym, g) rosnąca świadomość społeczna dotycząca negatywnych zjawisk społecznych, h) realizacja projektów i programów profilaktycznych przez instytucje oświaty i pomocy społecznej na terenie Gminy. i) przeprowadzanie kampanii społecznych: krajowych, wojewódzkich, powiatowych, gminnych. 	<ul style="list-style-type: none"> diagnostycznych, interwencyjnych, monitorujących, kontrolnych), c) bierna postawa osób doznających przemocy, niechęć i brak zaufania do podmiotów społecznych i służb, d) niska aktywność społeczna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, e) mała ilość organizacji NGO działających w obszarze przeciwdziałania przemocy, f) nierozwinięta współpraca pomiędzy instytucjami publicznymi a istniejącymi organizacjami NGO i przedsiębiorcami, g) niewystarczająca ilość specjalistów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy (psycholodzy, pracownicy socjalni, terapeuci, prawnicy), h) przeciążenie pracą, nakładanie nowych zadań i obowiązków pracownikom, i) niewystarczający, niepełny przepływ informacji pomiędzy różnymi podmiotami, j) nierównomierny kapitał społeczny, k) brak wspólnych działań instytucji na rzecz reintegracji rodziny i włączenia społecznego, l) brak odpowiedniej standaryzacji w zakresie sporządzania danych statystycznych przez podmioty uprawnione, co negatywnie rzutuje na diagnozę i ocenę badanego zjawiska.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> a) zmiany prawne umożliwiające skuteczniejsze formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową, b) rozwijanie podejścia interdyscyplinarnego i systemowego w pracy na rzecz ofiar i sprawców przemocy, c) budowanie kapitału i dialogu społecznego, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, d) systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez osoby działające w obszarze przeciwdziałania przemocy, e) większe dostrzeganie potrzeby rozwoju wzajemnej współpracy między różnymi podmiotami, f) postępujący rozwój systemów teleinformatycznych ułatwiających komunikację między podmiotami, przetwarzanie danych i wymianę 	<ul style="list-style-type: none"> a) brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy, b) wtórna wiktyimizacja ofiar przemocy, c) pogłębiająca się bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, d) poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc (brak konsekwentnych procedur), e) bierność świadków przemocy, f) nasilanie się innych negatywnych zjawisk społecznych, g) niewykorzystanie zasobów instytucjonalnych, h) brak zaplecza zabezpieczającego eksmisję sprawcy przemocy (brak pomieszczeń tymczasowych w zasobach Gminy), i) wydłużony tryb postępowania karnego o znęcanie się nad rodziną, niskie kary

informacji, g) większa dostępność do źródeł finansowania przedsięwzięć prospołecznych, h) pobudzanie społecznej aktywności poprzez projekty socjalne, programy profilaktyczne i reintegracyjne, i) kampanie i programy edukacyjne wpływające na wiedzę, świadomość i postawy społeczne, j) rozwój i upowszechnianie instytucji mediacji w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych.	w stosunku do rangi popełnionych czynów, nadużywanie zawieszania wykonania kar przez sądy, j) niewielkie wykorzystanie alternatywnych sposobów rozwiązywania konfliktów (np. mediacji w konfliktach rodzinnych), k) marnotrawienie kapitału społecznego, l) niedostateczny system wymiany informacji pomiędzy podmiotami, m) niewykorzystanie środków finansowych z różnych źródeł, n) niewystarczająca współpraca między instytucjami publicznymi, a organizacjami NGO i przedsiębiorcami, o) deficyt partnerstw i porozumień publicznych, publiczno – prywatnych.
--	---

5. ZAKOŃCZENIE

Od kiedy w społeczeństwie polskim zaczęto głośno mówić o zjawisku przemocy domowej i jej konsekwencjach pojawia się problem, w jaki sposób skutecznie pomagać ofiarom. Aby móc efektywnie i właściwie pomagać i rozwiązywać problemy ofiar przemocy w rodzinie należy stworzyć odpowiedni system (sieć) wsparcia, tak by osoby dotknięte przemocą miały możliwość przezwyciężenia swoich problemów.

Niniejszy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie ma być odpowiedzią na potrzeby związane z zapobieganiem przemocy i minimalizowaniem jej negatywnych skutków. Jest to program ramowy, wytyczający kierunki działań, może podlegać modyfikacjom i uzupełnieniom wynikającym z bieżących prac monitorujących oraz zmian organizacyjnych i prawnych.

Wdrażanie jego założeń przyczyni się do poprawy stanu bezpieczeństwa osób dotkniętych przemocą w rodzinie, zwiększenia efektywności działań wobec sprawców przemocy, jak i wzrostu świadomości społeczności lokalnej na temat przemocy w rodzinie.

BIBLIOGRAFIA

Książki:

1. Bauer J., Granica bólu. O źródłach agresji i przemocy, wyd. Dobra Literatura, Słupsk 2015.
2. Dziewięcka-Bokun L., Mielecki J., Wybrane problemy polityki społecznej, wyd. Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 1998.
3. Garvin C. D., Seabury B. A., Działania interpersonalne w pracy socjalnej, cz.1, Procesy i Procedury, wyd. Interart, Warszawa 1996.
4. Gronowska B., Jasudowicz T., Mik C., Prawa Człowieka, wyd. Comer, Toruń 1993.
5. Mellibruda J., Przeciwdziałanie przemocy domowej, wyd. Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa 2009.
6. Nowicki M. A., Wokół Konwencji Europejskiej, Biblioteka Palestry, Warszawa 1992.
7. Rosenberg M. B., W świecie porozumienia bez przemocy, wyd. MiND, Podkowa Leśna 2013.
8. Różyńska J., Przemoc wobec kobiet w rodzinie. Niezbędnik pracownika socjalnego, wyd. CPK, Warszawa 2007.
9. Wawrzyniak J. (red.), Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy, wyd. Wyższej Szkoły Humanistyczno - Ekonomicznej, Łódź 2007.

Akty prawne:

1. Konwencja Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, Stambuł 11 maj 2011 r.
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).
3. Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245 z późn. zm.).
4. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.).

Czasopisma:

1. Malinowski J.A.,: Pętla przemocy. Wychowanie na co dzień, 1996, nr 9.

Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania:

1. PSI-PWR.
2. PSIA-RAPORT-PRZEMOC-2012-JJ.
3. PS-PSIA-RAPORT_NK -2014-ŁK.
4. PS-PSIA-RAPORT_NK-2015-ŁK.
5. PRZEMOC.

Strony internetowe:

1. <http://www.eioba.pl/a/2rnm/zjawisko-przemocy-w-rodzinie-uwarunkowania-formy-i-konsekwencje.html> (z dnia 27.02.2016 r.).
2. <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html> (z dnia 03.03.2016 r.).
3. <http://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-7/63507,Znecanie-sie-art-207.html> (z dnia 03.03.2016 r.).

Spis tabel i wykresów:

1. Tabela 1. Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta” w latach 2011 – 2015 na terenie Gminy Węgierska Górka.
2. Tabela 2. Procedura „Niebieskie Karty” realizowana przez uprawnione podmioty w latach 2011 – 2015 na terenie Gminy Węgierska Górka.
3. Tabela 3. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej na terenie powiatu żywieckiego w latach 2011 – 2015.
4. Tabela 4. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w Polsce w latach 2012 – 2015.
5. Wykres 1. Liczba osób korzystających z porad i rodzaje udzielonego poradnictwa w związku z przemocą w rodzinie w 2015 r. w Gminie Węgierska Górka.
6. Wykres 2. Interwencje domowe przeprowadzone przez Policję w związku z konfliktami i przemocą w rodzinie w powiecie żywieckim w latach 2011 – 2015.
7. Wykres 3. Sprawcy przemocy domowej w powiecie żywieckim w latach 2011 – 2015 znajdujący się pod wpływem alkoholu.
8. Wykres 4. Liczba ofiar przemocy w rodzinie w Polsce w latach 2012 – 2015.

Spis rysunków:

1. Rysunek 1. Cykle przemocy w rodzinie.

Przewodniczący

Wojciech Sobel